

Motion till riksdagen 2021/22:409

av **Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2020/21:222 Anpassningar av svensk lag till EU:s förordningar om Schengens informationssystem

---

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att de situationer där ett uppehållstillstånd kan återkallas definieras på ett tydligt och rättssäkert sätt och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Schengenkonventionen innehåller regler för EU-ländernas gemensamma gränskontroll-samarbete. Vänsterpartiet röstade emot Sveriges anslutning till Schengenkonventionen när frågan avgjordes av riksdagen våren 1998 (mot. 1997/98:Ju14). De tyngsta invändningarna vi hade då var att Schengensamarbetet hotade den personliga integriteten och också riskerade att inskränka flyktingars möjligheter att söka asyl och att det viktiga samarbetet mot gränsöverskridande brottslighet borde ha organiserats i former som inte hotade den enskildes rättssäkerhet och asylrätten.

Dessvärre fick Vänsterpartiet rätt i sina farhågor. Trots de försäkringar om motsatsen som regeringen då lämnade har Sverige steg för steg genomfört förändringar av migrationslagstiftningen och transportörsansvaret som inneburit stora försämringar när det gäller flyktingars rättigheter och rätten att söka asyl.

Schengens informationssystem (SIS) är ett gemensamt datasystem för medlemsstaterna i Schengenområdet. Syftet är att ha ett gemensamt informationssystem för gränskontroll, dels för att hindra utvisade eller avvisade tredjelandmedborgare från att komma in i Schengenområdet, dels för att koordinera spanandet efter vissa föremål eller

personer i syfte att bekämpa brott. SIS II är en ny teknisk version av SIS som utvecklades under Europeiska kommissionens ansvar och togs i bruk 2013.

SIS har under den tid det varit verksamt snabbt vuxit till ett gigantiskt personregister. I dag har Schengenländerna flera operativa system med uppgifter om tredjelandsmedborgare. I databaserna lagras känslig information, bl.a. biometriska data, om miljontals individer från tredjeländer. Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att biometriska data inte ensamma ska godtas som grund för identifiering i SIS II (mot. 2006/07:Ju217, se även mot. 2020/21:452). Att använda biometriska data som ensam identifikationsgrund innebär en alltför hög risk för felaktig identifiering eller icke-identifiering. Om bara en halv procent blir felidentifierade är detta alldeles för många med tanke på de miljoner människor som registrerats i dessa databaser. Den centrala lagringen av biometriska data ökar även risken för otillåten användning av dessa databaser, manipulering av biometriska data av kriminella organisationer och möjliga identitetsstölder.

Minst 500 000 människor med inreseförbud i Schengen finns listade i systemet. Antalet växer hela tiden. Rättslösheten för de miljoner människor som registrerats i SIS är nästan total. Många av dessa vet inte att de är registrerade och vet inte av vem eller varför. Vänsterpartiet har redan sedan tillkomsten av informationssystemet ifrågasatt att SIS inte bara handlar om personer som begått eller är misstänkta för brott. SIS används för en omfattande registrering av s.k. förebyggande natur, dvs. registrering av personer som inte är brottsmisstänkta. En stor del av de miljontals personer som i dag finns registrerade i SIS är personer från länder utanför Schengenområdet som av olika skäl fått avslag på sina asylansökningar. Betydelsen av en sådan registrering är att personen i fråga kan avvisas direkt vid Schengens yttre gräns. Antalet sådana avvisningar har också ökat markant. Möjligheten för en avvisad asylsökande att få rättelse måste dessutom anses som minimal då hen efter avvisning inte har tillgång till rättsapparaten som har till uppgift att rätta eventuella felaktigheter. Detta innebär att personer med helt legitima asylskäl nekas prövning i enlighet med Genèvekonventionen, vilket är en mycket otillfredsställande effekt av registreringen. En asylansökan ska alltid prövas i enlighet med tillämpliga konventioner oavsett tidigare beslut. En registrering i SIS ska enligt Vänsterpartiet inte få innebära att den sökande fråntas sin rätt till sådan prövning.

3 Regeringens förslag

I propositionen lämnas förslag till de lagändringar som krävs för att anpassa svensk rätt till EU:s nya regelverk om Schengens informationssystem (SIS). Förslagen lämnas med anledning av tre nya EU-förordningar om SIS som antogs 2018. Förordningarna ska börja tillämpas fullt ut vid ett datum som kommissionen senast den 28 december 2021 ska fastställa. Regeringen föreslår att lagen (2000:344) om Schengens informationssystem upphävs och ersätts med en ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem. Vidare föreslår regeringen vissa ändringar i andra lagar i syfte att anpassa dem till EU-förordningarna. Bland annat föreslås ändringar i utlänningslagen som innebär att möjligheten att återkalla uppehållstillstånd utökas.

4 Vänsterpartiets inställning

Vänsterpartiet har en allmänt kritisk inställning till Schengens informationssystem (SIS) av skäl som redovisas ovan. Vi har tidigare yrkat avslag på förslaget om den nu gällande grunden för återkallande av uppehållstillstånd, dvs. att ett annat Schengenland uppfört personen i fråga på en nationell spärrlista (se mot. 1999/2000:Ju18). I förarbetena uttalade regeringen att det krävs mycket starka skäl för att återkalla ett uppehållstillstånd som beviljats i Sverige och att endast ett mycket starkt nationellt intresse i en annan Schengenstat kan anses tillräckligt (prop. 1999/2000:64 s. 78 och 179). Vänsterpartiet kritiserade dock redan i det sammanhanget att ingen ledning gavs i propositionen till i vilka fall ett sådant återkallande skulle kunna ske.

Nu när regeringen föreslår en utökad möjlighet att återkalla uppehållstillstånd framstår det som ännu viktigare att grunden för återkallelse är rättssäker, tydlig och transparent. Både Asylrättscentrum och Röda Korset efterlyser i sina remissvar en tydligare motivering av i vilka situationer en återkallelse av uppehållstillstånd eller längre visering kan bli aktuell. Vänsterpartiet instämmer i remissinstansernas synpunkter. En otydlig reglering av detta område öppnar för godtyckliga bedömningar, med långtgående konsekvenser för den person som på oklara grunder riskerar att få sitt uppehållstillstånd återkallat. Att Sverige redan förbundit sig att följa de aktuella EU-förordningarna gör det komplicerat för Vänsterpartiet att föreslå så genomgripande förändringar av SIS som vi skulle önska. EU-förordningarna är direkt tillämpliga i Sverige. Vi ser oss därför tvungna att stanna vid att föreslå att regeringen på ett tydligare sätt måste definiera vilka situationer som avses med de nya bestämmelserna om återkallande av uppehållstillstånd. Visserligen ska det enligt den föreslagna lagtexten i utlänningslagen fortfarande krävas tillräckliga skäl för att ett återkallande ska få ske. Vänsterpartiet anser dock inte att detta räcker för att förslaget ska vara rättssäkert.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att de situationer där ett uppehållstillstånd kan återkallas definieras på ett tydligt och rättssäkert sätt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Westerlund Snecker (V)

Gudrun Nordborg (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jessica Wetterling (V)